

Plan for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø i Jevnakerbarnehagene

2024-2027

Jevnaker
kommune

Innhold

1. Innledning	3
1.1. Forankring.....	4
1.2. Felles forståelse av begreper.....	5
2. Ansattes ansvar for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø	7
3. AKTIVITETSPLIKT- ANSATTES ANSVAR FOR Å FOREBYGGE OG HÅNDBERE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER	9
3.1. AKTIVITETSPLIKT- ANSATTES ANSVAR FOR Å FOREBYGGE OG HÅNDBERE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER.....	10
3.2. Gripe direkte inn § 41	11
3.3. Varsle §§ 42 og 43.....	12
3.4. Skjerpet aktivitetsplikt § 43.....	12
3.5. Undersøke § 42	13
3.6. Sette inn tiltak og evaluere § 42.....	13
3.7. Aktivitetsplan § 42.....	14
4. BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG HENSYNET TIL BARNETS BESTE.....	15
4.1. Sårbare barn	15
4.2. Robuste barn.....	16
5. FORELDRESAMARBEID	17
6. SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER.....	18

1. Innledning

Barnehagene i Jevnaker kommune jobber kontinuerlig med at alle barn skal ha et trygt og godt barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring. Denne planen er et verktøy for å arbeide med helsefremmende arbeid og trygge ansatte i sitt arbeid med å innfri lovkravene i barnehageloven som omhandler psykososialt barnehagemiljø.

«Å møte individets behov for omsorg, trygghet, tilhørighet og anerkjennelse og sikre at barna får ta del i og medvirke i fellesskapet, er viktige verdier som skal gjenspeiles i barnehagen. Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse.» (Rammeplan, 2017 s.7)

Arbeidet med å opprettholde og videreutvikle trygge og gode barnehagemiljøer krever helhetlig, langsiktig og systematisk innsats. Denne planen tar utgangspunkt i en tredelt modell hentet fra "Grunnlagsdokument for arbeid med barnehage-, skolemiljø, mobbing og andre krenkelser (Utdanningsdirektoratet, 2017)":

1. Fremme trygge og gode barnehage- og skolemiljø

Barnehagens systematiske arbeid for å sikre at alle barn opplever et trygt og godt barnehagemiljø er en del av den ordinære pedagogiske praksisen, og er ofte universelle tiltak som kommer alle barn til gode.

2. Forebygge mobbing og andre krenkelser.

Barnehagens systematiske forebyggende arbeid retter seg mot å minske risikoen for at uønskede hendelser skal skje. Hensikten med arbeidet er å forebygge slik at krenkelser ikke oppstår og tidlig kunne avdekke krenkelser.

3. Håndtere mobbing og andre krenkelser

Barnehagens prosedyre skal beskrive hvordan barnehagen skal avdekke, stoppe og følge opp hendelser der barn blir utsatt for krenkelser.

1.1. Forankring

FNs barnekonvensjon

FNs barnekonvensjon ivaretar barns grunnleggende menneskerettigheter. Oppfyllelsen av rettighetene innebærer at det legges til grunn et barnesentrert perspektiv og at barnets egenverdi og opplevelser skal anerkjennes. To sentrale rettigheter i denne sammenheng er barnets rett til vern mot diskriminering og barnet rett til beskyttelse mot fysisk og psykisk krenkelse som mobbing.

Barnehageloven § 1 og kapittel VIII, Psykososialt barnehagemiljø

- § 1 Formål
- § 41 Nulltoleranse og forebyggende arbeid
- § 42 Plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø (aktivitetsplikt)
- § 43 Skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen, krenker et barn

Rammeplan for barnehagen

«Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen. Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.»

Kommuneplanens samfunnsdel for Jevnaker kommune 2022-2034:

«Et godt sted å leve hvor alle kan ta gode valg og oppleve mestring»

Kvalitetsplan for Oppvekst og Kultur 2022-2025 med tilhørende kvalitetsverktøy:

Mål: Alle opplever og bidrar til et inkluderende miljø som fremmer trivsel og utvikling.

Kjernekomponenter

- Alle opplever tilhørighet og at de er betydningsfulle for felleskapet.
- Alle opplever og bidrar til trygghet, vennskap, trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd.
- Alle ansatte tar et personlig ansvar for et inkluderende miljø.

I tillegg kommer:

- **Kompetanseutviklingsplan og barnehagebasert utviklingsarbeid**
- **Barnehagenes egne planer og læringsplakater**

Dette grunnlaget tas med videre i utvikling -og implementeringsarbeidet for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø og imøtekomme barnehagelovens krav.

1.2. Felles forståelse av begreper

En plan for alle ansatte i barnehagene i Jevnaker, trenger avklaring og felles forståelse av sentrale begreper som brukes.

Psykososialt barnehagemiljø: Et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø forstås som det psykologiske og sosiale miljøet i barnehagen og hvordan barn og de ansatte opplever dette. Det påvirkes av relasjoner og kultur og preger barnas trivsel, glede i lek, læring og deres opplevelse av vennskap og tilhørighet. Rammeplan for barnehagen har føringer om respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i et inkluderende fellesskap. «Barnehagen skal bidra til at alle barn føler seg sett og anerkjent for den de er, og synliggjøre den enkeltes plass og verdi i fellesskapet (2017, s.9). «Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen (2017, s. 11).

Krenkelser: Grunnlagsdokument for arbeidet med barnehage-, skolemiljø, mobbing og andre krenkelser (Utdanningsdirektoratet, 2017), beskriver krenkelser som «et samlebegrep for negative ord eller handlinger som oppleves som krenkende for barn eller unges verdighet og integritet, eller gjør at de føler seg ekskludert fra fellesskapet». Prop.96 2019-2020 ligger til grunn for kapittel VIII i Barnehageloven. Krenkelser er her definert som utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering.

Krenkelser kan omfatte direkte handlinger og verbale uttrykk rettet mot barn, men også mer indirekte krenkelser som utestenging, isolering og baksnakking. Når det gjelder utestenging, må det i mange sammenhenger dreie seg om gjentatt utestenging av samme barn for å bli omfattet av kravet om nulltoleranse.

Krenkelsesbegrepet i kapittel VIII er objektivt i den forstand at hva som er en krenkelse, beror på en helhetsvurdering, ikke bare på det enkelte barns opplevelse. Selv om vurderingen av hvilke handlinger og ytringer som ikke skal godtas beror på en helhetlig

vurdering, har de ansatte alltid aktivitetsplikt etter § 42 dersom barnet selv opplever å ikke ha et trygt og godt barnehagemiljø.

De som krenker andre må også ivaretas, det å krenke andre er ofte et signal på at man ikke har det bra. Det er viktig at de ansatte i barnehagen lærer barna hvilke strategier som er hensiktsmessige, bygger relasjoner og utvikler sosial kompetanse. Barnehagen, sammen med de foresatte, har ansvar for å gi barna gode betingelser for å utvikle toleranse og en inkluderende holdning. Små barn kan kommunisere misnøye ved å bite eller slå før de har ferdig utviklet språk, men med veiledning og støtte av voksne, lærer de at det ikke er noen god samhandlingsstrategi.

Mobbing

Barnehagen skal legge til rette for utvikling av vennskap gjennom deltakelse og støtte barnas initiativ til samspill med andre barn, heter det i rammeplan for barnehager. Ifølge forskningsrapporten «Hele barnet, hele løpet; Mobbing i barnehagen» er lek og vennskap det aller viktigste for at barn trives. Derfor er det essensielt at de ansatte i barnehagen er til stede og engasjerer seg i barnas lek.

For at barn skal kunne delta i lek med andre barn på en god måte er det viktig at alle barn utvikler lekekompetanse. For at barn skal kunne utvikle denne kompetansen må barn oppleve trygghet og trivsel. Gjennom erfaringer fra hverdagssituasjoner og lek sammen med andre tilegner barnet seg gradvis viktige sosiale ferdigheter som trengs som få fungerer godt sammen med andre barn og voksen.

I forskningsrapporten defineres mobbing i barnehagen slik: Handlinger fra voksne og/eller andre barn som krenker barns opplevelse av å høre til og å være en betydningsfull person for fellesskapet og muligheten til medvirkning. I bunn og grunn handler det om at barnet ikke har det bra og går glipp av fellesskap, lek og læring.

Mobbing mellom små barn kan for eksempel være:

- Utestenging fra lek og aktiviteter
- Erting, bli ledd av eller kalt sårende ting
- Eiendeler blir ødelagt eller gjemt bort
- Slåing, dytting og lugging

Voksne kan også krenke barn med ord og handlinger, for eksempel ved å bruke karakteristikk som «sutrete», forskjellsbehandle eller utestenge.

Nulltoleranse: «Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.» (Rammeplan, 2017 s. 11).

Barnehagene skal ha nulltoleranse mot krenkelser, jfr. barnehageloven § 41. Eksemplene som nevnes i loven er blant annet mobbing, vold og utestengning, men barnehagene skal ha nulltoleranse også for mindre alvorlige krenkelser. Hva som er en krenkelse skal tolkes vidt, men det er ikke slik at alle kritiske utsagn eller uenigheter er krenkelser. Prinsippet om nulltoleranse ble tatt inn i barnehageloven for å understreke hvor viktig det er at barnehagene har tydelige holdninger på dette området, og ikke minst jobbe forebyggende for å forhindre at negativ, krenkende og ødeleggende atferd oppstår.

2. Ansattes ansvar for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø

Trygghet, tillit, trivsel og tilhørighet er fire viktige faktorer i et barns liv. Arbeidet med å fremme et trygt og godt barnehagemiljø er en del av den ordinære pedagogiske praksisen, og ofte universelle tiltak som kommer alle barn til gode. Barnehagen må ha kultur for vurdering og refleksjon, og evnen til å planlegge, gjennomføre og evaluere egen pedagogiske praksis, rutiner og regelverksetterlevelse. Engasjerte, tilstedeværende, anerkjennende og ansvarlige ansatte som legger merke til og observerer strategier, fremgangsmåter, uttrykk, forhandlinger, interaksjoner og samspill, er en forutsetning for å legge til rette for et godt og trygt barnehagemiljø. Barn trenger hjelp og støtte for å kunne øve på godt samspill med andre barn og voksne.

I prop 96 L (2019-2020) står det at barnehagen skal arbeide for å fremme faktorer som gir et positivt psykososialt barnehagemiljø for barna. Å ha et trygt og godt barnehagemiljø innebærer at barna skal ha et barnehagemiljø som fremmer helse, trivsel, lek og læring.

Rammeplanen inneholder ikke en tydelig begrepsavklaring av læringsmiljø, men det helhetlige læringssynet er tydelig forankret her. Det fremheves at barnehagens innhold skal bygge på et helhetlig læringssyn, hvor omsorg og lek, læring og danning er sentrale deler. Læringsmiljøet i barnehagen kan defineres som de kulturelle, relasjonelle og fysiske forholdene i barnehagen som har betydning for barns utvikling, lek, læring, sosiale tilhørighet, helse og trivsel. Det er forhold rundt barnet som skal bidra til god utvikling, lek, læring, helse og trivsel hos barna. (Utdanningsdirektoratet, 2017)

For å fremme et trygt og godt barnehagemiljø for hvert enkelt barn har Jevnaker kommune utarbeidet kvalitetskriterier for arbeidet med inkludering i barnehagene. Disse beskriver god kvalitet i barnehagene:

- Alle blir møtt med et smil og et hei fra alle når de kommer inn på barnehagens område
- Barn som ikke er til stede løftes frem
- Barnehagen gjenspeiler et stort mangfold i familiekulturer (språk, informasjon, fysisk miljø mm)
- Barnehagene vurderer alltid tolk på foreldremøter, foreldresamtaler og ved ulike arrangementer
- Alternativ supplerende kommunikasjon (ASK) er en naturlig del av barnehagens ordinære tilbud
- Alle barn og foresatte har flere i personalet de er trygge på.
- Barn med særskilte behov har et variert tilbud både inne og ute (universell utforming)
- Hjelpemidler brukes aktivt i barnehagen (lyd, lys, mikrofon mm)
- Alle foresatte deltar på foreldremøter
- Barnehagene kartlegger barns trygghet, trivsel og inkludering hvert år og følger opp med individuelle planer ved behov.
- Personalet bruker konfliktløsning som en kilde til læring og utvikling for barna.
- Foreldre framsnakker og inkluderer alle barn
- Foresatte tar initiativ til å bli kjent med de andre foreldrene blant annet på foreldremøter, arrangementer mm
- Barnehagen legger til rette for at vennskap etableres
- Barnehagen kartlegger relasjoner i barnehagen hvert år og jobber systematisk med å bedre relasjonene
- Varme og tydelige voksne som utstråler trygghet og anerkjennelse
- Alle ansatte etterlever aktivitetsplikten
- Personalet jobber aktivt for å inkludere alle i lek
- Personalet snur ikke ryggen til, men mestrer å stå i de vanskelige situasjonene.
- Personalet legger til rette for felles erfaringer
- Frilek er ofte organisert i små grupper
- Pedagogisk leder inkluderer alle ansatte på avd. i arbeidet med barn med særskilte behov

I tillegg er det viktig at barnehagene bruker Goban-undersøkelsens kvalitetskriterier som utgangspunkt for utvikling av god kvalitet i barnehagene. Se «Kvalitetsplan for Oppvekst og Kultur 2022-2025»

3. AKTIVITETSPLIKT- ANSATTES ANSVAR FOR Å FOREBYGGE OG HÅNDBERE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

Barns trivsel er voksnes ansvar og de ansatte skal jobbe forebyggende for å forhindre at barna opplever krenkende handlinger og ytringer, men også håndtere og gripe inn hvis det allikevel skjer. Målet med det forebyggende arbeidet er å minske risikoen for krenkelser skjer slik at barna opplever å:

- være trygg på seg selv i møte med andre
- mestrer å sette grenser for seg selv og respektere andres grenser
- reflektere over egen og andres væremåte
- ha troen på seg selv.
- kunne bearbeide følelser og tanker
- kunne skille mellom positive og negative handlinger og sette ord på det

Å følge lovkravene i kapittel VIII forutsetter at de ansatte har oppdatert og tilstrekkelig kompetanse om hva som fremmer et psykososialt barnehagemiljø og som hindrer mobbing og andre krenkelser. Når det generelle arbeidet med å fremme et godt og trygt barnehagemiljø ikke er nok, utløses aktivitetsplikten.

Håndteringen av mobbing og andre krenkelser handler om hvordan barnehagen skal fange opp, stoppe og følge opp slike saker. Nulltoleransen og aktivitetsplikten er plikter med flere delplikter:

- Plikt til å følge med
- Plikt til å gripe inn
- Plikt til å melde fra
- Plikt til å undersøke
- Plikt til å sette inn tiltak og lage aktivitetsplan
- Plikt til å evaluere

3.1. AKTIVITETSPLIKT- ANSATTES ANSVAR FOR Å FOREBYGGE OG HÅNDBERE MOBBING OG ANDRE KRENKELSER

Det systematiske og forebyggende arbeidet barnehagen gjør for å skape et trygt og godt psykososialt barnehagemiljø, er grunnleggende for aktivitetssplikten om å følge med. Arbeidet med å skape et trygt og godt psykososialt miljø starter den dagen barnet begynner i barnehagen. Barns tilknytning, trygghet og relasjoner er grunnmuren for barns selvfølelse, og hvordan de forholder seg til og møter andre mennesker. Ansattes kunnskap og ferdigheter i forhold til å etablere gode relasjoner og observere barnas samhandling, bidrar til at barnehagen oppdager og kan håndtere

negative hendelser i samspillet raskt og fortløpende.

Ansatte må være til stede og involvere seg i leken for å avdekke mindre og mer alvorlige utfordringer i barnehagemiljøet. De må sette ord på og bidra med støtte i hverdagsituasjoner for å fremme sosiale ferdigheter som selvhevdelse, samarbeid, selvregulering og empati. Samtidig skal alle parter i relasjonen ivaretas.

Mulige kjennetegn ved barn som opplever mobbing eller andre krenkelses:

- klager over å ha vondt i mage eller hode
- sover dårlig
- ser triste ut og viser liten glede
- gir uttrykk for å føle seg utestengt og alene
- spiser dårlig
- utvikler et negativt selvbilde – mister troen på seg selv
- mister gleden over aktiviteter som de likte før
- har dårlig konsentrasjon
- utvikler en tendens til å isolere seg, unngår nye mennesker eller nye aktiviteter
- får problemer med å danne og beholde relasjoner
- ønsker å være der de voksne er heller enn å være sammen med andre barn

Mulige kjennetegn ved barn som utfører mobbing eller andre krenkelser

- ønsker sosial gevinst og status - hevder seg selv
- taktiske og sosialt smarte - gjør ting i smug der voksne ikke er og kan bruke utestengelse som straff
- høy status, tilsynelatende populære
- gode relasjoner til voksne
- lavt selvbilde
- tillegger mobbeoffer skyld
- forsvarer handlinger med rettferdiggjøring, legitimering og bagatellisering
- kan være utagerende

[Se også bekymringsskalaen i BTI](#)

3.2. Gripe direkte inn § 41

Ansattes håndtering av negative handlinger og krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering, er avgjørende for barns helse og trivsel. God håndtering krever kompetente og modige voksne som tar sitt ansvar. Nulltoleransen i loven pålegger alle ansatte å gripe inn og stoppe handlinger som defineres som krenkende. Det er vanskelig å få tilbakemeldinger på uønsket atferd. Uansett melding skal ansatte undersøke saken og vurdere hvor, i hvilke situasjoner og når det er nødvendig å gripe inn. Ansatte som ikke griper inn,

legaliserer handlingen og aktivitetsplikten brytes.

3.3. Varsle §§ 42 og 43

Alle ansatte har plikt til å varsle styrer så raskt som mulig ved mistanke om eller kjennskap til at et barn utestenges, mobbes, blir utsatt for vold, diskrimineres eller trakasseres. Undersøkelse og tiltak må iverksettes.

Barnehagen må ha et forsvarlig system for håndtering av meldingen slik at varselet kan registreres og følges opp i tråd med regelverket. Viser det seg at hendelsen er gjentakende og det har blitt et mønster, må det opprettes en sak og utarbeides en aktivitetsplan. I alvorlige tilfeller skal

styrer melde ifra til barnehageeier slik at eier er kjent med saken.

3.4. Skjerpet aktivitetsplikt § 43

Ansatte skal varsle og melde ifra til styrer om de får mistanke om eller kjennskap til at en kollega krenker barn. Styrer melder fra til barnehageeier, og hvis det er en styrer som krenker et barn skal den ansatte melde fra til barnehageeier direkte. Handlingsplikten inntreer og undersøkelse og tiltak skal iverksettes straks. Tiltak rettet mot den ansatte styres av arbeidsrettslige regler.

De som arbeider i barnehage, har en maktposisjon overfor barna, og dette maktforholdet skal ikke misbrukes. De ansatte må jevnlig diskutere hvor grensene går. Våger de for eksempel å si ifra hvis de opplever at en kollega bidrar til å forsterke barns manglende status eller legitimerer andre barns holdninger til barnet?

3.5. Undersøke § 42

Hvis et barn eller en foresatt sier at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, har barnehagen plikt til å undersøke saken, selv om de ansatte ikke er av samme oppfatning. Er saken som meldes ukjent for de ansatte skal barnehagen innhente informasjon fra foresatte og barnet gjennom samtaler og observasjon og vurdere barnets relasjoner på nytt.

Barnehagen må se på rutinene de har for å fremme og forebygge et godt psykososialt miljø, kartlegge på nytt og være åpne for å se saken med andre øyne.

I en undersøkelsesfase er det viktig å lytte til barnas meninger, og ha en åpen og god dialog med foresatte som er involvert.

3.6. Sette inn tiltak og evaluere § 42

Etter at de ansatte har avdekket vanskeligheter og undersøkt, observert, vurdert og kartlagt situasjonen på nytt, har de plikt til å sette inn tiltak og følge opp slik at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø raskest mulig.

Faglig vurdering og barnets beste må ligge til grunn for de tiltakene som iverksettes. De ansatte kan sette inn tiltak på individ- eller gruppenivå. Tiltak handler i hovedsak om veiledning, støtte og involvering i hverdagssituasjoner, lek og samspill. Om iverksatte tiltak ikke fungerer som ønsket, må

det undersøkes, observeres og kartlegges på nytt for å finne nye tiltak.

Utfordringene, målene, tiltakene, hvordan og hvem som har ansvaret for oppfølgingen skal skriftliggjøres i en aktivitetsplan. Eksempler på tiltak kan være:

- Organisere på annen måte
- Endre lekegrupper, aktiviteter, fysiske læringsmiljø for å bryte handlingsmønster
- Ansatte deltar i leken for å hjelpe utsatte barn inn i lek ved å ta utgangspunkt i

barnets styrker, ferdighet, kompetanse og interesse i barnegruppa

- Lage mindre lekegrupper for å etablere vennskap og øve på hensiktsmessige samspillsmønstre
- Sette ord på handlinger og fremme gode holdninger
- Veilede og involvere barna i konflikter
- Sette ord på følelser og intensjoner
- Vise i ord og handling at mangfold er en ressurs for fellesskapet

Øke bevissthet over egen rolle

- Innføre god og trygg tilbakemeldingskultur
- Sette av tid til refleksjon over egen praksis, holdninger og barnesyn
- Jobbe med egen lekekompetanse, sosial kompetanse og relasjonskompetansen
- Fremme god ledelse av barnegrupper, sette grenser på en tydelig og omsorgsfull måte
- Kan ta i bruk kvalitetskjennetegn for god ledelse av barnegrupper og lek som refleksjonsverktøy

3.7. Aktivitetsplan § 42

De ansatte er pålagt å utarbeide en aktivitetsplan når de blir gjort oppmerksomme på en gjentakende uønsket handling. En del av prosessen er å evaluere underveis, endre og gjøre justeringer for å finne de rette tiltakene som fungerer. En skriftliggjort aktivitetsplan gjør oppfølgingen mer oversiktlig og forpliktende. Barnehagen må fortsette å sette inn tiltak og dokumentere underveis, helt til de ser at barnet har det trygt og godt igjen. Da har barnehagen oppfylt aktivitetsplikten. Hvis hendelsen er en enkelthendelse og det etter observasjon og samtaler viser at barnet har et trygt og godt miljø, avsluttes saken uten å opprette en aktivitetsplan.

En aktivitetsplan skal ifølge barnehageloven inneholde:

- a) hvilke problemer tiltakene skal løse - Mål
- b) hvilke tiltak barnehagen har planlagt - Metode
- c) når tiltakene skal gjennomføres – Tidspunkt
- d) hvem som skal gjennomføre tiltakene - Ansvarlig
- e) når tiltakene skal evalueres – Tidspunkt

(avslutte saken om målene er nådd eller justere tiltakene)

En aktivitetsplan skaper involvering av de foresatte og i enkelte tilfeller også andre hjelpeinstanser. Det kan vurderes å involvere mobbeombudet i kommunen hvis saken ikke blir løst.

4. BARNES RETT TIL MEDVIRKNING OG HENSYNET TIL BARNETS BESTE

I arbeidet for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø uten mobbing og andre krenkelser, er anerkjennelse og respekt av barns opplevelse og rett til medvirkning et grunnleggende prinsipp.

I barnehagelovens § 3 står det at barn har rett til å gi uttrykk for sitt syn og de skal få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet være et grunnleggende hensyn.

De ansattes vurdering av hva som er barnets beste, vil ikke alltid samsvare med hva barnet selv eller foreldrene ønsker. Barnehagen skal gjøre en selvstendig vurdering basert på faglig kompetanse av hva som er til det beste for det enkelte barn.

Barnets synspunkter, barnets ferdigheter, egenskaper, familie, nære relasjoner, sikkerhet, omsorg, og barnets fysiske og psykiske helse – vil være momenter som legges til grunn når en vurderer barnets beste ut fra en konkret situasjon.

For å forstå en situasjon best mulig ut ifra barnas perspektiv, er det hensiktsmessig å ha barnesamtaler i liten gruppe eller en til en, der det er mulig. Andre metoder som kan tas i bruk er for eksempel tegning, forming og konstruksjonslek. Gode møter hvor barna opplever å bli sett, forstått og verdsatt er viktig for barnets opplevelse av seg selv og er med på å forme dem som menneske.

«Alle barn skal få erfare å få innflytelse på det som skjer i barnehagen. Barnehagen skal være bevisst på barnas ulike uttrykksformer og tilrettelegge for medvirkning på måter som er tilpasset barnas alder, erfaringer, individuelle forutsetninger og behov. Barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med deres alder og modenhet. Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er tustet til å ta» (Rammeplan, 2017 s. 27)

4.1. Sårbare barn

Barn med funksjonsvansker, språkvansker, atferdsvansker, sosio-emosjonelle vansker, eller de som har utfordringer i hjemmesituasjon, kan være ekstra sårbare for krenkelser. Ansvaret for å løse uønskede hendelser, skal aldri plasseres hos barna. De som jobber i

barnehage må være oppmerksomt til stede med barna, observere, fange opp, gripe inn, støtte og veilede for å forebygge uheldige samspillsmønstre mellom barna.

Hvis et barn krenker et annet barn, er det ofte et signal på at det ikke har det bra selv. Derfor er det viktig at personalet i barnehagen passer på at disse barna også blir ivaretatt og får hjelp til å håndtere sine utfordringer. Det kan handle om en frykt for å stå utenfor, det å passe inn i fellesskapet er en viktig drivkraft for det vi gjør. Jasin Diakite (kjent som artisten Timbuktu), sa: «Jeg ble mobbet fordi jeg var redd for å bli mobbet selv» (VG Nett, 22.06.14).

Det er de ansattes ansvar å fange opp de barna som er spesielt utsatte, og de må ha kunnskap om:

- Hvordan kartlegger og følger vi opp sårbare barn?
- Hvordan hjelper og støtter vi sårbare barn til å utvikle et godt selvbilde og fungere godt sammen med andre barn og voksne?

Barn har ulike styrker og ressurser, det gjelder å legge til rette for at de får brukt dem. Ansatte skal bidra til å skape toleranse for et mangfold for å unngå diskriminering, ekskludering og krenkelser i hverdagen.

Barn som utsettes for mobbing kan utvikle lav selvfølelse, ha vansker med å skaffe seg venner (Ladd & Ettekal, 2013), bli ensomme eller få emosjonelle utfordringer som posttraumatiske stress symptomer, angst og depresjon (Breivik, Bru, Hancock, Idsøe, Idsøe & Solberg, 2017).

4.2. Robuste barn

Det kan oppstå et spenningsforhold mellom lovens krav om nulltoleranse og barnets mulighet til å lære seg og håndtere vanskeligheter i samspill med andre. Foresatte og ansatte må samarbeide om hvordan de skal bidra til å styrke barns robusthet, tåleevne og motstandskraft, i møte med hverdagens opp- og nedture.

Målet er at barna skal stå trygt i seg selv, være bevisst sine ressurser, håndtere vanskelige situasjoner og komme styrket ut av erfaringer de får gjennom livet. De ansatte skal veilede barnet til å håndtere det som oppleves som vanskelig. Det å skille mellom hva barn må lære seg å tåle for å bli robuste, og det å bli utestengt eller krenket kan i enkelte tilfeller være vanskelig. Da må man gå tilbake og gjøre undersøkelser slik plikten beskriver, og i slike tilfeller blir samarbeidet med foreldrene ekstra viktig.

Psykisk helse og kunnskap om egne følelser henger nøye sammen. Derfor er det viktig at barn blir kjent med egne følelser, slik at de kan forstå og håndtere de på en god måte. Gjennom å jobbe med følelser i hverdagen lærer barn hvordan de skal håndtere de på en hensiktsmessig måte. Det er når følelsene samarbeider med fornuften vi fungerer best. Når barn forstår egne følelser, øker også evne til å forstå andre.

5. FORELDRESAMARBEID

De foresatte skal tas med i barnehagens arbeid for å fremme et trygt og godt barnehagemiljø, både gjennom informasjon og medvirkning. Barnehagen skal legge til rette for en dialog preget av åpenhet, respekt og likeverd. Foresatte skal være trygge på at barnehagen tar kontakt dersom de opplever at deres barn er involvert i en uønsket hendelse eller ikke har det bra i barnehagen. Det skal være lav terskel for å melde fra til barnehagen dersom foresatte opplever endret atferd eller mistriivsel hos barnet sitt, og de skal være trygge på at bekymringen tas på alvor.

«Foreldrene og barnehagens personale har et felles ansvar for barnets trivsel og utvikling. Barnehagen skal legge til rette for at foreldrene og barnehagen jevnlig kan utveksle observasjoner og vurderinger knyttet til enkeltbarnets helse, trivsel, erfaringer, utvikling og læring. Barnehagen skal begrunne sine vurderinger overfor foreldrene og ta hensyn til foreldrenes synspunkter. Samarbeidet skal sikre at foreldrene får medvirke til den individuelle tilretteleggingen av tilbudet.» (Rammeplan, 2017 s. 29).

Det er barnehagens ansvar å følge opp når barnet eller de foresatte sier fra om at barnehagemiljøet ikke er trygt og godt. Alle innspill medfører en aktivitetsplikt, og det skal foretas en undersøkelse for å få tilstrekkelig grunnlag for å finne frem til riktige tiltak.

Forebyggende tiltak i foreldresamarbeidet:

- Barnehagen tar opp psykososialt barnehagemiljø som tema på høstens foreldremøte. Barnehagen informerer om utarbeidede planer for å forebygge og hindre krenkelser og mobbing.
- Ansatte minner de foresatte om at de er viktige rollemodeller slik at de er bevisste på hvordan de snakker om andre barn og deres familier, bryr seg om, viser forståelse og inkluderer barn gjennom f.eks. hilse på hverandre, invitere til bursdager og besøk.
- Både ansatte og de foresatte har ansvaret for å reagere når de oppdager utfordringer i et samspill, og sette grenser på en varm og tydelig måte.

Ansatte oppfordrer de foresatte til å lytte til og samtale med barna om opplevelser og aktiviteter i hverdagen. Barnets opplevelse av krenkelse skal tas på alvor, men at et barn ikke får delta i lek en gang, er ikke mobbing. Det er en viktig informasjon som gir grunn for å følge ekstra godt med for å se om det er en systematisk avvising.

6. SAMARBEID MED ANDRE INSTANSER

For å fremme et trygt og godt barnehagemiljø og forebygge og håndtere mobbing og andre krenkelser, kan det være hensiktsmessig med et nært samarbeid med andre instanser i kommunen. Barnehageloven pålegger barnehagene å følge opp enkeltbarn og systemsaker:

§ 2 b. Samarbeid og samordning ledd 3

Barnehagen og pedagogisk-psykologisk tjeneste skal, i tillegg til å følge opp enkelte barn, samarbeide med andre tjenesteytere slik at barnehagen, pedagogisk-psykologisk tjeneste og de andre tjenesteyterne kan ivareta sine oppgaver etter lov og forskrift.

Jevnaker kommune jobber etter modellen BTI – Bedre Tverrfaglig Tidlig Innsats. [Handlingsveilederen](#) ligger på kommunens hjemmeside. Kommunen har også en [tjenestekatalog](#) over aktuelle samarbeidspartnere.

I Sikker Sak ligger malene:

- Meldeskjema § 42 og § 43
- Undersøkelse barnehagemiljø
- Observasjonsskjema (BTI)
- Aktivitetsplan

